

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МАЛЯР Е.І., МАЛЯР Н.С.

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ТЕРНОПІЛЬ - 2025

Маляр Е.І., Маляр Н.С. Особливості організації науково-дослідної роботи студентів: Методичні рекомендації / Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2025. 22 с.

**Методичні
рекомендації
підготували:**

Маляр Едуард Імреївич – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту Західноукраїнського національного університету

Маляр Неля Степанівна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичної реабілітації і спорту Західноукраїнського національного університету

Рецензенти:

Огниста Катерина Миколаївна – доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Гах Роман Васильович - кандидат педагогічних наук, доцент фізичної реабілітації і спорту ЗУНУ.

Відповідальний за випуск: Безпалова Наталія Миколаївна – кандидат біологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри фізичної реабілітації і спорту Західноукраїнського національного університету

Затверджено до друку на засідання кафедри фізичної реабілітації і спорту Західноукраїнського національного університету (протокол № 5 від 4 листопада 2024 року).

У методичних рекомендаціях розкрито поняття та сутність науково-дослідної роботи; проаналізовано стан розвитку науки в Україні та її основні завдання; розкрито проблеми та перспективи організації науково-дослідної роботи студентів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Поняття та сутність науково-дослідної роботи.....	5
2. Стан розвитку науки в Україні та її основні завдання.....	13
3. Проблеми та перспективи розвитку науково-дослідної роботи.....	15
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	19
ДОДАТКИ.....	20

ВСТУП

Прискорення науково-технічного прогресу та переведення економіки України на ринкові засади розвитку висувають певні вимоги до підготовки спеціалістів для національної економіки та її галузей.

Сучасні кваліфікаційні характеристики спеціалістів, передбачають: професійне призначення, загальні вимоги до їх ідейно-політичного рівня, знань загальнотеоретичних, загальноекономічних та спеціальних дисциплін. Сучасного фахівця в сфері фізичної культури і спорту повинні відрізняти висока компетентність, вміння поновлювати та розширювати базові знання, здатність до самостійного вирішення проблем [2].

У зв'язку із складністю вирішуваних сьогодні питань все більшої актуальності набуває здатність працівника творчо підходити до практичних питань; вміння використовувати в своїй роботі все нове, що з'являється в науці та практиці; постійно удосконалювати свою кваліфікацію; швидко адаптуватись до умов виробництва; застосовувати наукові методи в організації економічної та фінансової роботи, прогнозування, обліку та аналізу господарської діяльності підприємств, а також використовувати сучасну комп'ютерну техніку, економіко-математичні методи і моделі. Всі ці якості необхідно формувати у вищому навчальному закладі через активну участь студентів у виконанні науково-дослідних робіт [1, 5, 7].

1. Поняття та сутність науково-дослідної роботи

Існує дві точки зору щодо залучення студентів до науки. Одна з них полягає в тому, що до науки слід залучати особливо здібних студентів, які мають відповідні нахили, не витрачаючи непродуктивно сили і час вчених.

Друга точка зору: до науки слід залучати всіх студентів, тому що сучасна наука потребує великої кількості технічних і допоміжних працівників. Крім того, навички наукового дослідження стануть у нагоді майбутньому спеціалісту, в якій би галузі він не працював [5].

Істина лежить десь посередині між цими точками зору, оскільки для того, щоб виявити здібних студентів, треба попередньо залучити всіх студентів до наукових досліджень.

Мета залучення студентів до науково-дослідної роботи – це розвиток і використання їх творчого потенціалу для вирішення проблем підвищення ефективності діяльності організацій і підприємств, виховання активних, всебічно розвинених фахівців з економіки [1].

Розвиток та використання творчого потенціалу студентів для підвищення ефективності різних аспектів господарської діяльності ставить перед науково-дослідною роботою студентів певні завдання, головні з яких наступні [5, 8]:

- вивчення методології дослідження та використання її для поглибленого та творчого засвоєння навчального матеріалу, а також в майбутній практичній діяльності;
- ознайомлення студентів з методами планування і організацією науково-дослідної роботи;
- вивчення методики та засобів самостійного вирішення наукових проблем за обраною спеціальністю.

Науково-дослідна діяльність [6, 9]:

- сприяє формуванню інтересу до пізнавальної, творчої і практичної діяльності, підвищує наукову активність студентів;

- створює умови для соціального і професійного росту, формування логічного, наукового мислення, розвитку інтересу до обраної професії;
- дозволяє розвинути творчі і особистісні якості майбутніх спеціалістів через підвищення якості пізнавального процесу.

Науково-дослідна робота студентів - складова професійної підготовки, що передбачає навчання студентів методології і методики дослідження, а також систематичну участь у дослідницькій діяльності, озброєння технологіями і вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем.

Науково-дослідна робота студентів є однією з найважливіших форм навчального процесу. Наукові лабораторії і гуртки, студентські наукові товариства і конференції - усе це дозволяє студентові розпочати повноцінну наукову діяльність, знайти однодумців з якими можна порадитися і поділитися результатами своїх досліджень [1-3].

Так чи інакше, дослідною роботою займаються всі студенти вузів. Написання рефератів, курсових, дипломних робіт неможливе без проведення якихось, нехай найпростіших досліджень. Але більш глибока наукова праця, займатися якою студента не зобов'язує навчальний план, охоплює лише деяких з них.

Студент, що займається науковою працею, відповідає тільки за себе; тільки від нього самого залежать тема досліджень, терміни виконання роботи, а так само і те, чи буде виконана робота взагалі. Затрачаючи свій особистий час, студент розвиває такі важливі для майбутнього дослідника якості, як творче мислення, відповідальність і вміння відстоювати свою точку зору [2, 3].

З боку викладача необхідні постійна увага і підтримка, без яких студент, особливо на молодших курсах, не захоче (та й просто не зможе) займатися «нудною наукою», якою здається майже будь-яка дисципліна на початкових стадіях її освоєння. Часто працю викладача порівнюють із працею садівника.

Отож, якщо підготовку студентів порівняти з вирощуванням картоплі, де є напрацьовані технології і добрива, то підготовку майбутніх науковців у гуртках і лабораторіях вузів можна порівняти з вирощуванням рідкісної на наших полях

рослини. Один невірний крок, одна невірна порада – і вся довга праця може виявитися марною і рідкісна рослина загине, не принісши плодів [4, 7].

Студентські наукові об'єднання часто стають кузницею молодих кадрів для вузів, у стінах яких вони навчаються і працюють.

Науково-дослідна робота з будь-якої дисципліни є важливою формою професійної підготовки фахівця відповідного профілю.

Метою науково-дослідної роботи є засвоєння і закріплення теоретичних знань, набутих під час вивчення курсу та практичних навичок.

Головними напрямками організації НДРС можуть бути такі [5, 9]:

- підвищення якості навчального процесу за рахунок спільної участі студентів і викладачів у виконанні різних науково-дослідних робіт;
- участь студентів у проведенні прикладних, пошукових і фундаментальних наукових дослідженнях;
- підтримка і розвиток наукових шкіл вузів в руслі наступності поколінь;
- розвиток у студентів здатностей до самостійних обґрунтованих наукових суджень і висновків;
- наданням студентам можливостей у процесі навчання спробувати свої сили у різних напрямках сучасної науки.

Завданнями науково-дослідної роботи є [2, 5, 6]:

- навчання студентів методиці й засобам самостійного вирішення наукових завдань, навичкам роботи в наукових колективах;
- ознайомлення з методами організації творчої роботи;
- сприяння успішному розв'язанню актуальних проблем науки та соціального розвитку суспільства.

НДРС надає студенту можливість виявити творчу ініціативу, перевірити у ході виконання практичних і лабораторних робіт (на практиці) вивчений матеріал, вчить збирати, систематизувати, аналізувати й узагальнювати його, самостійно вести науково-дослідну роботу.

Форми організації й проведення НДРС в університеті різні й передбачають [3]:

- роботу студентів у наукових гуртках, що організуються загальнонауковими і спеціальними кафедрами;
- участь студентів групами або в індивідуальному порядку в науково-дослідних темах професорсько-викладацького складу факультету;
- роботу у студентських наукових бюро, творчих студіях, майстернях;
- лекторську роботу з розповсюдження знань у галузі науки та культури.

Головним показником результативності впровадження наукового дослідження є прийняття елементів наукової організації навчального процесу.

Наукова проблема - це структурований комплекс взаємопов'язаних питань, зорієнтованих на визначення та інтерпретацію параметрів низки окремих явищ матеріального чи духовного світу, їх наукову парадигматичну кодифікацію у системі чітко окреслених термінологічних координат [1].

Науково-дослідна робота повинна бути написана державною мовою. Текст роботи друкують машинописним способом або з використанням комп'ютерної техніки на одному боці стандартного аркушу білого папера (А4, 210 x 297 мм, бажана щільність паперу 80 г/м²). Великі таблиці й ілюстрації можуть бути подані в додатках, у тому числі і на форматі А3. Рекомендовані параметри друку на комп'ютері: шрифт - Times New Roman (Сyr), кегль - 14, колір друку - чорний, міжрядковий інтервал - 1,5, сам текст вирівнюють по ширині. Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий - 25 мм, правий - 10 мм, верхній і нижній - 20 мм. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту роботи. Рекомендований відступ 1,0-1,25 см.

Написання курсової, дипломної чи магістерської роботи здійснюється в кілька етапів [2-4]:

1. Вибір теми. Тематику курсових і дипломних робіт, як правило, розробляє кафедра. Кожен студент може обрати будь-яку тему дослідження у переліку або запропонувати свою, яку затверджує кафедра.

2. Вхідження в тему. Студент займається пошуком джерел за темою дослідження, складає список літератури.

3. Складання плану роботи. Визначивши коло питань і послідовність їх висвітлення в дослідженні, студент обирає методи дослідження, формулює мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, гіпотезу, планує етапи роботи.

4. Аналіз результатів теоретичного й статистичного дослідження, формулювання висновків і рекомендацій.

Завершена робота має бути надрукована, оправлена у тверду палітурку. Подають її на кафедру ще й в електронному варіанті. У дипломній та магістерській роботах значну роль відіграє проведення експерименту.

Курсова (дипломна, магістерська) робота містить вступ, основні розділи, у яких розкривається тема, висновки.

У вступі студент висвітлює: актуальність теми, історію її вивчення та рівень дослідження в сучасній науці, об'єкт і предмет дослідження, його мету і завдання, методи дослідження, його наукову новизну та практичне значення.

У розділах наукової роботи студент розкриває дослідження обраної теми, всебічно аналізує погляди вчених, які працюють над цією проблематикою, викладає й аргументує власний погляд на об'єкт вивчення, описує методіку дослідження, аналізує одержані результати. В останніх абзацах кожного розділу він підсумовує нагромаджені спостереження, тобто робить висновки за змістом розділу [2, 6, 7].

У загальних висновках студент підбиває остаточні підсумки наукового дослідження, узагальнює і висвітлює здобуті результати, можливі шляхи їх практичного втілення.

Магістерська робота є підсумком самостійної дослідницької діяльності студента магістратури. Особливість її полягає у чітко вираженому індивідуальному характері. Магістерська робота – кваліфікаційний науково-практичний доробок, що містить математично обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, наукові положення і свідчить про спроможність студента самостійно проводити наукові дослідження в обраній галузі знання [3].

Результати досліджень мають бути апробованими у вигляді публікацій у періодичних виданнях та наукових збірниках, доповідях на наукових або науково-практичних конференціях тощо.

Набуття досвіду науково-дослідної роботи з профільних і особливо з психолого-педагогічних дисциплін може започаткувати серйозні наукові пошуки і стати справою життя.

Наукова діяльність - це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження [4].

Згідно із Законом України „Про вищу освіту” освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти (ОКХ) - це характеристика вищої освіти за ознаками сформованості знань, умінь та навичок особи, що забезпечують її здатність виконувати завдання та обов’язки (роботи) певного рівня професійної діяльності.

Отже, кожному рівню суб’єкта науково-дослідної діяльності відповідає певна освітньо-кваліфікаційна характеристика, що є вираженням якісного змісту отриманих особою умінь, знань, навичок, інтелектуальних здібностей у певній науковій сфері. Так, наприклад, ОКХ магістра економічних наук – це сукупність спеціальних вмінь та знань, достатніх для виконання професійних завдань та обов’язків інноваційного характеру (ст. 8 Закону України „Про вищу освіту”).

Поняття науки є неподільно пов’язане з поняттям освіти. Між ними простежується одночасно прямий та обернений зв’язок. З одного боку – наука продукує знання, а з іншого - освіта оприлюднює їх. Проте, етапу продукування знань в науці передують етап оволодіння науковцями базових знань та навичок, які дозволяють їм генерувати нові ідеї та здійснювати наукові інновації. Водночас функціонально процес виховання науковця та надання йому необхідних освітньо-кваліфікаційних характеристик покладений на освіту, а конкретніше – на вищу освіту, яка дозволяє спрямувати пошукову діяльність молодих науковців у певний напрям. Первинність науки чи освіти - питання дискусійне [1, 6].

На сьогодні відомі 10 технологій, які приголомшили світ і вплинули на розвиток цивілізації за останні 50 років, зокрема, це Інтернет, Генна інженерія, Цифрова технологія створення і обробки зображень, Персональний комп'ютер, Космічні польоти і технології, Стільниковий телефонний зв'язок, Ядерна енергетика, Система електронних платежів, Роботи і системи штучного інтелекту, Трансплантація людських органів. Всі вони певною мірою обумовлені тісним взаємозв'язком науки і освіти та працею дослідників [1].

Рис. 4.1. Організація науково-дослідної роботи у вузі

Люба діяльність може здійснюватися і функціонувати за умови певної її організації як системи, що об'єднує в одне ціле, упорядковане певними механізмами взаємодії. Організація науково-дослідної роботи вузу визначається передусім його статусом, рівнем акредитації, матеріально-технічною базою, кадровим потенціалом тощо. Отже, організацію науково-дослідної роботи у вузах здійснює, як правило, окремий структурний підрозділ – науково-дослідна частина, до якої входять наукові, навчально-наукові, науково-дослідні та науково-виробничі інститути, центри, лабораторії тощо та бібліотеки.

Їх діяльність може здійснюватися як на бюджетній, так і контрактній засадах. Це адміністративна частина організації [6, 8].

Щодо функціональної - сюди належать безпосередні суб'єкти наукової діяльності, учасники науково-дослідної роботи, які безпосередньо працюють на кафедрах. Відповідно до ст. 30 Закону України „Про вищу освіту”.

Значна увага на ФБ і ФОФ ЛНТУ приділяється залученню студентів до науково-дослідної роботи, результатами якої є підготовка рефератів, наукових публікацій, участь в університетських та міжвузівських науково-практичних конференціях.

До науково-дослідної роботи залучаються студенти, в основному, без оплати в зв'язку з недостатнім фінансуванням. Усі залучені студенти працюють під керівництвом висококваліфікованих, досвідчених доцентів та професорів. Студенти приймають активну участь у проведенні щорічних студентських наукових конференціях [2].

Тематика науково-дослідної та методичної роботи повністю відповідає навчальному профілю кафедр. Результати НДР регулярно заслуховуються на науково-теоретичних і науково-методичних семінарах відповідно до окремих планів. Метою цих зв'язків є наукове співробітництво через проведення конференцій, симпозіумів, спільних наукових видань, обмін спеціалістами, взаємне стажування наукових працівників, аспірантів, студентів, організація спільних післядипломних шкіл бізнесу, безкоштовне взаємне користування бібліотечними фондами тощо [4].

Наукова діяльність кафедр пов'язана з навчальним процесом, впливає на якість підготовки фахівців. Результати досліджень розглядаються в лекційних, практичних заняттях. Проводяться лабораторні роботи, зокрема, «Інформаційні системи і технології», «ІС: Бухгалтерія», «Інтернет технології в бізнесі» тощо, розробляються курсові, дипломні проекти та виконуються магістерські роботи.

Тематика науково-дослідної та методичної роботи повністю відповідає навчальному профілю кафедр. Результати НДР регулярно заслуховуються на науково-теоретичних і науково-методичних семінарах відповідно до окремих

планів. Держбюджетна тематика та науково-дослідницька робота повністю відповідає науковим напрямкам кафедри.

Наукова діяльність кафедр пов'язана з навчальним процесом, впливає на якість підготовки фахівців. НДР відображені в методичному забезпеченні, зокрема: в навчальних посібниках, фахових публікаціях [6].

Скарбниця думок

Хто дорожить життям думки, той знає дуже добре, що справжня освіта – це тільки самоосвіта (А. Писарев).

Знання і могутність – це те саме (Ф. Бекон).

Навчання без роздумів – шкідливе, роздуми без навчання – небезпечні (Конфуцій).

Не в обсязі знань полягає освіта, а в розумінні і вмілому застосуванні всього того, що знаєш (А. Дістервег).

Знання – настільки дорогоцінна річ, що їх корисно добувати з будь-якого джерела (А. Фарадж).

2. Стан та розвиток науки в Україні

Сьогодні, коли Україна і її наука переживають не найкращі часи, необхідна пильна увага до наукової діяльності студентів. Погане фінансування освітніх установ породило початок процесу старіння викладацького складу. З одного боку, відбувається процес фільтрації, коли у вузах залишаються люди, що дійсно люблять свою професію і не здатні проміняти її на яку-небудь іншу. Але з іншого, цей процес здатний привести до такої ситуації, що через десять–двадцять років нестача кадрів приведе до зниження «планки» при доборі викладачів і найвищий рівень освіти, яким славилася радянська і славиться зокрема українська система вищої освіти, піде в історію [1, 5, 8].

Завдання студентської науково-дослідної роботи полягають у “формуванні вмінь вільно висловлювати думки”, в “оволодінні ґрунтовними знаннями з основ наук. Підготовка до занять передбачала не лише відтворення записаного в

конспекті матеріалу, а й роздум над прочитаним, доповнення додатковою літературою. Практичні заняття мають на меті розвинути, загострити розум слухачів”.

Важливу роль у її належній організації та проведенні відіграють скоординовані навчальні плани спеціальності, реалізація положення про систему НДРС в університеті, орієнтація на потребу науково-методичного забезпечення самостійної роботи студентів [4, 9].

Науково-дослідницька діяльність студентів включає в себе два взаємопов'язані напрями [3, 5]:

- навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;
- наукові дослідження, що здійснюються студенти під керівництвом професорів і викладачів за загально-кафедральною, загально-факультетською чи вузівською науковою проблемою.

Зміст і структура науково-дослідницької діяльності студентів забезпечує послідовність засобів і форм її проведення відповідно до логіки навчального процесу, зумовлює наступність її від курсу до курсу, від кафедри до кафедри, від однієї дисципліни до іншої, від одних видів занять до інших.

Поступове зростання обсягу і складності набутих студентами знань, умінь, навичок у процесі виконання ними наукової роботи забезпечує вирішення таких основних завдань [5, 6, 8]:

- формування наукового світогляду, оволодіння методологією та методами наукового дослідження;
- надання допомоги студентам у прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого професіоналізму;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань;
- прищеплення студентам навичок самостійної науково-дослідної роботи;
- розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній роботі;

- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця;
- створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у вузі резерву вчених, дослідників, викладачів.

Якщо брати суспільство в цілому, то для нього характерна байдужість до науки. Про це свідчать соціологічні опитування, згідно з якими суспільна думка не вважає престижною професію науковця. Вона перебуває десь на шістдесятому місці серед переліку професій. Всенародна неповага до науки корелює з падінням авторитету наукових знань про людину, світ та суспільство, із заміщенням наукових знань різними забобонами, вигадками та антинауковими міфами. Віддзеркалюючи «глас народу», політичні сили в своїх програмах лише побічно згадують науку [2, 3].

Цікавою є й позиція наукових керівників стосовно стану і проблем очолюваної ними науки. Всі вони незалежно від фахової спеціалізації та посади вказують на дві головні причини труднощів, з якими зіштовхується українська наука: це її недостатнє фінансування і відсутність запиту на її досягнення.

3. Проблеми та перспективи розвитку науково-дослідної роботи

Все реальніше останніми роками почали усвідомлювати, що розвиток людства за допомогою тільки економічного зростання і збільшення технічної могутності є небезпечним і обмеженим. Майбутня еволюція суспільства більше визначатиметься рівнем культури і мудрості людини. На думку Еріха Фромма, розвиток визначатиметься не стільки тим, що людина має, скільки тим, ким вона є і що вона може зробити з тим, що має [1, 4].

Зі сказаного ми можемо зробити висновок про необхідність постійної і безперервної науково-дослідної роботи студентів. Плавний перехід від простих форм НДРС до більш складних дозволяє студентові розвиватися плавно і гармонійно, допомагає йому набирати сили для того, щоб піднятися на наступну ступінь науки, не зазнаючи при цьому надмірних навантажень [3].

Науково-дослідницька робота студентів є важливим чинником при підготовці молодого фахівця і вченого. Виграють усі: сам студент здобуває навички, що пригодяться йому протягом усього життя в яких би галузях економіки він не працював: самостійність суджень, уміння концентруватися, постійно збагачувати власний запас знань, мати багатобічний погляд на виникаючі проблеми, просто вміти цілеспрямовано і вдумливо працювати [5].

Суспільство одержує гідного свого члена, що, володіючи перерахованими вище якостями, зможе ефективно вирішувати задачі, поставлені перед ним.

Покращити рівень науково-дослідної діяльності студентів можна при виконанні нижче перерахованих пропозицій щодо поліпшення якості науково-дослідної роботи студентів [5, 6]:

1) Створити умови для здійснення науково-дослідної роботи, тобто забезпечити лабораторіями з необхідним обладнанням та інструментами.

2) Максимально скоротити період адаптації студентів до науково-дослідної роботи.

3) Організувати системну роботу органів правління науково-дослідною роботою та студентського активу НДРС.

4) Активніше проводити олімпіади, конкурси з навчальних дисциплін, де вирішувати ситуаційні завдання.

5) Проводити студентські відкриті семінари, де б вирішувалися комплексні ситуаційні завдання, які вимагають поєднання глибоких знань з кількох спеціальних дисциплін.

6) Забезпечити відповідне фінансування науково-дослідної роботи в навчальному закладі та сприяти творчому та матеріально-фінансовому зацікавленню керівників гурткової роботи і її учасників - студентів.

7) Підвищувати науковий рівень керівників гурткової роботи шляхом навчання в магістратурі або аспірантурі, факультетах підвищення кваліфікації, стажуванням на виробництві.

8) Розробляти різні чинники стимулів для студентів, що займаються науково-дослідною роботою, надавати їм можливість реалізувати себе.

Науково-дослідна робота із залученням студентів вимагає великої уваги і терпіння від наукових керівників, тому що удача або невдача кожного студента багато в чому є результатом їх власних вірних і невірних дій.

Науково-дослідна робота в навчальному закладі повинна знаходитися в центрі уваги керівних ланок вищих навчальних закладів.

Розмаїття форм науково-дослідної роботи дає можливість кожному студенту ЗВО знайти заняття до душі і участь у ній необхідна для найбільш гармонійної та глибокої освіти [2, 4, 5].

Головні мотиви участі студентів у пошуковій науково-дослідній роботі полягають у тому, що ця діяльність є одним із напрямів особисто орієнтованого навчання, яке спрямоване на розвиток аналітичних здібностей, інтелекту, пам'яті, мови, креативних здібностей, поліпшення засвоєння студентами навчального матеріалу згідно з державними освітніми стандартами. Результати виконаної роботи свідчать про відповідні досягнення: стали різноманітнішими форми взаємодії "викладач-студент", зміцнилися зв'язки з конкретними підприємствами, зроблено крок у формуванні професійної компетентності студентів, майбутніх фахівців [3].

Досвід роботи декількох років дозволяє зробити висновок, що впровадження дослідної роботи в навчальний процес оправдане і дає відчутний ефект у питаннях підготовки спеціалістів сучасного рівня і має розглядатись як важливий елемент технології активного навчання, в якому "школа пам'яті" поступається місцем "школі мислення".

Кожен викладач ВНЗ має приділяти НДРС не менше уваги, чим до аудиторних занять, незважаючи на те, що це віднімає багато часу і сил. Адже найбільша нагорода для нього – це дійсно освічена, усебічно розвинута і вдячна людина, що завжди буде пам'ятати уроки, отримані в юності [2].

Студенти-переможці Всеукраїнських, міських, вузівських конкурсів, олімпіад, конференцій, виставок і інше, активні учасники і організатори НДРС можуть відзначатися [5, 9]:

- дипломами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;

- грамотами Міністерства освіти і науки України;
- грамотами та дипломами університету;
- грошовими преміями університету;
- грошовими винагородами від підприємств, благодійних фондів, спонсорів тощо.

Студенти, що поєднують науково-дослідну роботу з успішним навчанням в університеті, можуть бути рекомендовані для установаження їм індивідуального графіка виконання навчального плану, а студенти-відмінники для представлення на іменні стипендії.

Студенти, які проявили здібності до науково-дослідної роботи і досягли успіхів (відзначені в конкурсах, олімпіадах тощо), мають переваги при вступі до магістратури, аспірантури, продовженні освіти, стажуванні у провідних наукових центрах України та за кордоном.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Брикова Т.М. Основи наукових досліджень [Електронний ресурс] : навч. посібник / Т.М. Брикова, О. Г. Терешкін. - Електрон. дані. - Х. : ХДУХТ, 2020. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.
2. Кутек Т.Б., Вовченко І.І. Методичні рекомендації до виконання курсових і кваліфікаційних робіт спеціальностей 017 Фізична культура, 014 Середня освіта (Фізична культура). Житомир: ЖДУ, 2022. 30 с.
3. Кучик О.С. Основні вимоги до написання та оформлення магістерських та дипломних робіт, методичні вказівки для студентів спеціальностей «міжнародні відносини», «міжнародна інформація» факультету міжнародних відносин. Львів, ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 40 с.
4. Маляр Е.І., Маляр Н.С. Вимоги до оформлення курсової та дипломної робіт: Методичні рекомендації / Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2025. 19 с.
5. Маляр Е.І., Маляр Н.С. Особливості організації наукового дослідження: Методичні рекомендації / Тернопіль, ЗУНУ: Економічна думка, 2025. 19 с.
6. Мацейко І.І., Бекас О.О., Чаланова Р.І. Дипломна робота: написання та оформлення. методичні рекомендації для студентів СВО бакалавра освітньої програми Середня освіта. Здоров'я людини спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини) – Вінниця, 2019. 35 с.
7. Мітова О.О., Сушко Р.О. Методи наукових досліджень у баскетболі. / Дніпропетровськ.: Вид. «Інновація», 2015. 216 с.
8. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спец.: 017 Фізична культура і спорт) : навч. посібник. / за заг. ред. В.М. Костюкевича. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 554 с.
9. Фізичне виховання і спорт: основи наукових досліджень : навчальний посібник / С.О. Черненко, О.М. Олійник, Ю.О. Долинний, Н.А. Пастушкова. – Краматорськ : ДДМА, 2020. 115 с.

Тести

1. Науково-дослідна робота студентів це...

а) форма інтелектуальної діяльності людей, скерована на отримання об'єктивних знань про природу, суспільство, мислення, на відкриття об'єктивних законів світу і передбачення тенденцій його розвитку;

б) процес творчої діяльності з отримання нових знань і результат цієї діяльності у вигляді цілісної системи знань, сформульованих на основі певних принципів;

в) складова професійної підготовки, що передбачає навчання студентів методології і методики дослідження.

2. Якою мовою повинна бути написана науково-дослідна робота ?

а) іноземною; б) державною; в) змішаною.

3. Що таке наукова проблема?

а) це структурований комплекс взаємопов'язаних питань, зорієнтованих на визначення та інтерпретацію параметрів низки окремих явищ матеріального чи духовного світу;

б) це процес дослідження певного об'єкта (предмета або явища) за допомогою наукових методів, яке має на меті встановлення закономірностей його виникнення;

в) система знань про закони природи, суспільства, мислення.

4. Студент займається пошуком джерел за темою дослідження, складає список літератури, це етап :

а) складання плану роботи;

б) аналіз результатів теоретичного й експериментального дослідження, формулювання висновків і рекомендацій;

в) входження в тему.

5. Де висвітлюється актуальність теми, об'єкт і предмет дослідження, його мета і завдання:

а) вступі; б) основній частині; в) висновках.

6. Що таке магістерська робота ?

а) це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певного навчального курсу або з окремих його розділів;

б) кваліфікаційний науково-практичний доробок, що містить математично обґрунтовані теоретичні чи експериментальні результати, наукові положення і свідчить про спроможність студента самостійно проводити наукові дослідження в обраній галузі знання;

в) письмовий доповідь чи виступ з певної теми, в якому зібрана інформація з одного або декількох джерел.

7. Чиї ці слова ? : «Не в обсязі знань полягає освіта, а в розумінні і вмілому застосуванні всього того, що знаєш»:

а) А. Дістервег; б) Ф. Бекон; в) Конфуцій.

8. Ким здійснюється наукове керівництво студентським науково-творчим товариством?

а) науковим керівником; б) вченою радою;

в) проректором з наукової роботи.

9. Що не входить до основних форм НДРС, яка виконується у позаурочний час ?

а) предметні гуртки;

б) студентські наукові семінари;

в) проблемні студентські лабораторії.

10. Вкажіть, що є метою науково-дослідної роботи ?

а) пізнання явищ навчання, виховання і розвитку особистості людини;

б) пізнання сутності складних явищ об'єктивного світу;

в) засвоєння і закріплення теоретичних знань, набутих під час вивчення курсу та практичних навичок.

11. Які вимоги ставляться до стилю наукової роботи ?

а) логічність викладу;

б) доказовість;

в) точність літературної мови;

г) всі відповіді вірні.

12. Вкажіть, що є головним показником результативності впровадження наукового дослідження:

а) оформлення результатів дослідження науковій роботі;

б) впровадження елементів наукової організації навчального процесу;

в) визначення у певній послідовності перспектив впровадження.

13. Які є рекомендовані параметри друку на комп'ютері ?

а) шрифт – Times New Roman (Cyr), кегль – 14, колір друку – чорний, міжрядковий інтервал – 1,5, сам текст вирівнюють по ширині;

б) шрифт – Times New Roman (Cyr), кегль – 12, колір друку – чорний, міжрядковий інтервал – 1,5, сам текст вирівнюють по ширині;

в) шрифт – Courier New (Cyr), кегль – 12, колір друку – чорний, міжрядковий інтервал – 1,5, сам текст вирівнюють по ширині.

14. Наукове вивчення, від творчого задуму до закінченої наукової праці, здійснюється

а) колективно; б) студентом і викладачем; в) індивідуально.

15. Чи може бути науково-дослідна робота студентів обов'язковим компонентом підготовки спеціаліста у сфері фізичної культури і спорту?

а) так; б) ні.

16. Зміст якого принципу науково-дослідницької роботи студента характеризує його пошукова праця в гуртках, проектних студіях, при підготовці реферату, курсової, дипломної та магістерської робіт:

а) обов'язковості; б) безперервності; в) послідовності.

17. Завдання дослідження – це:

а) сутність об'єкту дослідження; б) частина мети дослідження;

в) властивості економічної діяльності; г) концепція дослідження;

д) гіпотеза дослідження.